

Statsvetenskapliga förbundet

Förbundsredaktör: Magnus Erlandsson

I detta nummer av förbundssidorna finner du långa och korta sammanfattningar från arbetsgrupperna vid årets förbundsmöte på Försvarshögskolan, 14–16 oktober – men först går ordet till vår nye ordförande, professor Anders Lidström.

Om förbundets roll och framtid

av Anders Lidström

Först ett hjärtligt tack till alla som valde mig och den nya styrelsen vid förbundets senaste årsmöte i oktober. Det känns som en stor ära och utmaning att få svara för denna uppgift och jag har stor tillförsikt i att den nyvalda styrelsen ska kunna fortsätta arbetet med att skapa goda möjligheter för samverkan mellan statsvetare i hela landet (och även internationellt).

Statsvetenskapliga förbundet (SWEPSA) bildades 1971 i en tid då undervisning i ämnet i huvudsak bedrevs vid fem lärosäten. Fram till dess hade det räckt med att ämnesföreträdarna träffats för att den nödvändiga samordningen skulle kunna upprätthållas. I takt med att allt fler miljöer med statsvetenskaplig utbildning och forskning etablerades växte emellertid behovet av en mer formaliserad samverkan. Till detta bidrog också att institutionernas och enheternas relativa självständighet ökade och att det inte längre var självklart att statsvetenskap skulle undervisas på samma sätt över hela landet. Från enhetlighet till fragmentering, om man så vill. Förutom inrättandet av ett gemensamt förbund och årliga årsmöten etablerades efter ett par år också det gemensamma metodinternatet för nyantagna doktorander. Bägge har spelat stor roll för sammanhållningen samt för utbytet av erfarenheter och idéer mellan statsvetarna.

ÅRSMÖTE SOM INSPIRERAR

Själv deltog jag för första gången som ung doktorand vid förbundets årsmöte (och tillhörande metodsammandrag) 1982, arrangerat av statsvetarna i Göteborg men genomfört i Skagen i norra Danmark. Det var egentligen första mötet med den statsvetenskapliga konferensandan. Jag minns fortfarande hur imponerad jag blev av de diskussioner som fördes kring intressanta papper men också hur jag själv inspirerades till egna forskningsinsatser.

Sedan dess har ämnet expanderat mycket starkt i Sverige. År 2005 kunde man läsa statsvetenskap upp till C-nivå på 18 orter. Forskarutbildningen i statsvetenskap har följt med. Före 2000 var rätten att ge doktorsexamen i stort sett begränsad till de fem universitet som existerade 1965 – Lund, Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala. Kring 2000 och framåt fick efter hand sammantaget ytterligare åtta lärosäten sådana rättigheter (även om enstaka examina delats ut tidigare på ett par av dessa orter). Ungefär samtidigt hade genomströmningen i forskarutbildningen effektiviserats genom att studietiden reglerats till fyra år samtidigt som alla doktorander garanterades finansiering.

FÖRDUBBLING AV DOKTORSEXAMINA

Som en konsekvens av dessa förändringar nästan fördubblades antalet utfärdade doktorsexamina i statsvetenskap i landet – från 183 under perioden 1991–2000 till 331 under 2001–2010. Det första decenniet efter millennieskiftet var också ett genombrott för kvinnorna inom statsvetenskaplig

forskarutbildning. Under 1991-2000 var 27 procent av de disputerade kvinnor, men under decenniet därefter uppgick andelen till 45 procent.

Även om lärosätena konkurrerar med varandra om studenter, personal och forskningsmedel har det ändå funnits påtagliga gemensamma intressen som motiverat ett nationellt förbund för statsvetare. All samverkan har dock skett på frivillighetens grund utifrån principen om varje lärosätes och utbildnings relativa självständighet. Någon standardisering var det inte tal om – däremot lånade vi gärna idéer av varandra. Statsvetenskapliga förbundets roll förblev viktig, men nu snarare som gemensam arena och mötesplats.

ÄMNETS INTERNATIONALISERING

En annan påtaglig förändring som svensk statsvetenskap genomgått är en tilltagande internationalisering. Det är numera självklart för de flesta att bevista internationella konferenser och publicera sig på engelska. Publicering i välrenommerade engelskspråkiga tidskrifter har kommit att bli den viktigaste formen för att presentera forskningsresultat. Parallellt med detta har det också blivit vanligare att doktorander disputerar på en sammanläggningsavhandling. Om detta kan man tycka mycket men åtminstone under över-skådlig tid är det nog en realitet som är här för att stanna.

Engelskans tilltagande betydelse har också haft konsekvenser för statsvetenskapliga förbundet. Inte bara för att förbundets namn ändrats (successivt från Statsvetenskapliga förbundet till SWEPSA) utan även för förbundets konferenser. Det dominerande skriftspråket vid förbundets årsmöten är nu självklart engelska. Av 120 papper vid 2015 års årsmöte var endast 13 författade på svenska (varav sju i min egen arbetsgrupp om urban politik – vilket i hög grad berodde på att många var bidrag till ett kommande specialnummer av Statsvetenskaplig tidskrift). All information om konferensen på dess hemsida var på engelska. Deltagande från andra

länder välkomnas. I flera av arbetsgrupperna var också engelska arbetspråk.

ENGELSKAN HÄR FÖR ATT STANNA

Även denna förändring är rimlig om svensk statsvetenskap ska kunna hävda sig internationellt. Det är avgörande att kunna knyta an till internationell teoribildning och den internationella vetenskapliga debatten. Själv hade jag dock önskat att detta inte skulle ha skett på bekostnad av publikationer på svenska. Förutsättningarna för statsvetenskapen att vara relevant i Sverige ökar om vi även kan skriva på modersmålet. Utan nya och starka incitament låter sig dock detta knappast göras.

Det imponerar att Statsvetenskapliga förbundet kunnat behålla och t.o.m. stärka sin position trots dessa internationaliserings-tendenser. Kanske är det just internationaliseringen som gör det viktigt att slå vakt om mötesplatser även på hemmaplan, där det går att pröva idéer och texter i närområdet innan man visar upp dem för en engelskspråkig tidskrift eller en internationell forskarkonferens.

Årsmötet ger också goda möjligheter att hålla sig ajour med utvecklingen inom svensk statsvetenskap. En anledning till framgången är säkert också den öppna inställningen till att använda engelska som arbetspråk. Att årsmötet under senare år haft god representation från olika delar av landet samt att det visat sig vara intressant för professorer såväl som för andra forskare och doktorander har säkert också bidragit till dess attraktivitet. Kanske lika viktigt och ofta underskattat är förbundets och särskilt årsmötets roll som social mötesplats, som en möjlighet att få träffa gamla vänner och nya ansikten från andra lärosäten.

FÖRBUNDET SOM ARENA

De nyligen antagna stadgarna preciserar förbundets roll i ett antal punkter. För mig är dock den viktigaste uppgiften i denna förändringens tid att fungera som arena för kontakter och utbyten mellan de deltagande institututionerna. Utöver detta kommer styrelsen alltid att vara beroende av vad medlemsinstitutionerna

vill – vi har såtillvida ingen egen auktoritet. En viktig uppgift som vi nu återupptar är att mäta och analysera hur det står till med jämställdheten vid våra institutioner. Även i andra avseenden borde förbundet kunna bidra med kritiska analyser och jämförelser i syfte att identifiera svaga områden och förbättringsmöjligheter, till gagn för svensk statsvetenskap.

Anders Lidström är professor i statsvetenskap vid Umeå universitet och ordförande i Statsvetenskapliga förbundet.
E-post: anders.lidstrom@umu.se

Rapporter från årsmötets arbetsgrupper

ARBETSGRUPPEN FÖR POLITISK TEORI OCH INTERNATIONELL POLITISK TEORI

Liksom föregående år slogs arbetsgrupperna för Politisk teori och Internationell politisk teori samman under ledning av Ronnie Hjorth och Tom Lundborg (Försvårshögskolan), Jens Bartelson (Lunds universitet) och Helen Lindberg (Linnéuniversitet). Gruppen samlade 16 personer och totalt 11 texter behandlades. Dessa gällde bland annat ämnen som demokrati, yttrandefrihet, legitimitet, det politiska språket, djurförsökspolitik och politik och humor. Inom fältet Internationell politisk teori behandlades ämnen som Jus post Bellum och tids- och historieuppfattning. En av deltagarna, Stefan Borg (Utrikespolitiska institutet), tilldelades årets uppsatspris för texten Foucault's Genealogical Ethos and the Onto(theo)logy of Violence.

Ronnie Hjorth

PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY ANALYSIS

I arbetsgruppen ingick totalt 14 personer (8 kvinnor och 6 män) från flertalet lärosäten. Under konferensdagarna diskuterade gruppen en bred sammansättning av studier inom förvaltning och policy analys. I gruppen presenterades 10 uppsatser som kommit olika

långt i arbetsprocessen. Vi diskuterade både avhandlingssidéer och forskningsplaner såväl som artikelutkast och produkter som inom kort ska gå till tidskrift. Ämnena varierade friskt både teoretiskt och empiriskt och vi diskuterade allt från den kinesiska militären, välfärdsfrågor, pappersmassaindustrin, religion, det svenska skolväsendet, New Public Management, Advocacy Coalition Framework och sociala medier.

Den breda sammansättningen av forskningsintressen i gruppen gjorde diskussionen rik och dynamisk men framförallt öppen med väldigt högt i tak. Arbetsgruppen genomsyrades av en konstruktiv stämning där målet var att lyfta kvalitén i produkterna.

Arbetsgruppen hade engelska som arbets- språk vilket inte påverkade kvalitén på diskussionen. För vissa papper så hölls hela eller delar av diskussionen på svenska och vi upplevde att det fungerade bra att gruppdeltagare själva kunde välja att ställa en fråga eller diskutera något på svenska. Det är också värt att nämna att vi använde oss av ett system med två opponenter för varje papper. Ett system som i efterhand visade sig var ett lyckosamt drag då enstaka opponenter fick förhinder och information och schema inte nådde ut till samtliga innan konferensen startade. Dessutom höjer det diskussionen när två personer har läst den uppsats som diskuteras lite extra noggrant.

Linda Moberg, Lars Wikman & Jason Klocek

ENVIRONMENTAL POLITICS

Arbetsgruppen för miljöpolitik arrangerades vid SWEPSA 2015 av Simon Matti (Enheten för statsvetenskap, Luleå tekniska universitet) samt Andreas Duit (Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet). Gruppen var, som tidigare år, välbesökt med totalt 21 deltagare (14 män, 7 kvinnor) och 18 presenterade uppsatser över konferensens tre dagar. Deltagarna uppvisade en god blandning av seniora forskare (bland annat 8 professorer/docenter) och doktorander (7 stycken), samt en geografisk spridning från Luleå i norr till Göteborg i söder.